

VÝSKYT NIEKTORÝCH FAUNISTICKY ZAUJÍMAVÝCH DRUHOV
PODENIEK (EPHEMEROPTERA) NA SLOVENSKU

Ilja Krno, Pavel Deván

Zoologický ústav Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského,
Šafárikovo nám. 6, 811 02 Bratislava, ČSSR

Krno I., Deván P., The occurrence of some faunistically interesting species of mayflies (Ephemeroptera) in Slovakia. *Biológia (Bratislava)* 37, 659—662, 1982.

The authors describe the spread and the biology of four faunistically interesting species of mayflies (*Ephemeroptera*) from the northern area of Slovakia. *Caenis beskidensis* S o w a family of *Caenidae* (new species for the fauna of Czechoslovakia) is a characteristic species of the summer mayfly community of foothill flows. *Beatis melanonyx* (P i c t e t) — family of *Baetidae* (new species for the fauna of Slovakia) is a typical inhabitant of the mountain torrents of the Tatra (850—1300 m). The species *Rhithrogena ferruginea* N a v a s — family of *Heptageniidae* is a characteristic species of foothill rivulets and brooks, whereas the related species *Rhithrogena iridina carpathica* S o w a is most abundant in mountain brooks (800—1100 m).

Pri štúdiu makrozoobentosu severnej oblasti stredného Slovenska sme zaznačili výskyt niekoľkých faunisticky zaujímavých druhov podeniiek z čeľadí *Baetidae*, *Heptageniidae*, *Caenidae* (*Ephemeroptera*).

Caenis beskidensis S o w a, 1973

C. beskidensis je dotiaľ známy len z oblasti poľských Beskýd (S o w a, 1973, 1975).* Tu je charakteristický najmä pre podhorské potoky a riečky, ktoré ležia vo výškovom rozpätí 800—300 m. *Caenis beskidensis* S o w a je nový druh pre faunu ČSSR. V minulosti ho často zamieňali s druhom *C. macrura* S t e p h e n s. Larvy druhu *C. beskidensis* sa však výrazne líšia tvarom hrebeňovitých doštičiek na žiabrových krovkách a pronota, ktoré je rovnako široké v prednej aj zadnej časti a jeho okraje sú vypukle zaoblené. Od ďalších morfologicky príbuzných druhov *C. pseudorivulorum* K e f f e r m ü l l e r sa líšia podstatne väčšou dĺžkou trňov na zadnom okraji tergítov a od lariev druhu *C. rivulorum* E a t o n tvarom hrebeňovitých doštičiek na žiabrových krovkách, ktoré vyrastajú z výrazne vypuklého základu (S o w a, 1973).

* V čase od odovzdania rukopisu do redakcie po jeho uverejnenie už nový druh publikoval iný autor.

Z územia Slovenska sme získali 29 lariev, a to z Revúcej (Veľká Fatra), Lupčianky (Nízke Tatry) a Belej (Tatry). Vyskytovali sa len v podhorských tokoch vo výškach 750—500 m, a to len v letnom období [júl—september] spolu s ďalšími letnými druhmi — *Baetis sinaicus*, *Rhithrogena diaphana*, *Ecdyonurus submontanus*, *Ephemerella ignita*. *Caenis beskidensis* obľubuje plytké okrajové zóny tokov. Vzhľadom na to, že bol tento druh opísaný len nedávno, môžeme predpokladať jeho široké rozšírenie v podhorských tokoch Karpát.

Baetis melanonyx (Pictet, 1843)

Syn.: *Baetis kulindrophthalmus* Bogoescu, 1933; *B. principii* Grundl, 1949; *B. bengtssoni* Müller — Liebenau, 1966.

Pri štúdiu fauny podeniak rieky Belej a jej prítokov sme zistili nový druh pre faunu Slovenska — *Baetis melanonyx* (Pictet). Müller — Liebenau (1969) vyčleňuje *B. melanonyx* ako samostatný druh zo skupiny *Baetis alpinus*. Celkovým habitom sa larvy tohto druhu podobajú na *Baetis alpinus*, od ktorého sa výrazne líšia prítomnosťou iba jedného trňa na maxilárnych palpách. V povodí Belej sa vyskytuje od augusta do konca októbra v tokoch v nadmorskej výške 850—1300 m. Najhojnejší je vo výškovej zóne 900—1100 m. Jeho typickými sprievodnými druhmi sú *Rhithrogena iridina* a *R. hybrida*. V dolnom toku Belej ho nahrádza druh *Baetis sinaicus* (Bogoescu). Tieto údaje o rozšírení druhu *B. melanonyx* kontrastujú s údajmi o výskyte tohto druhu v severných Čechách (Soldán (1978) — 400—600 m).

Rhithrogena ferruginea Navás, 1905

Syn.: *Rhithrogena semicolorata*, Landau, 1969.

Druh *R. ferruginea* je rozšírený od Iberského polostrova až po Karpaty (Thomas, 1968; Sowa, 1971). Z územia Československa ho len nedávno zaznačil Soldán (1978) a Krno (1978a). *Rhithrogena ferruginea* sa v nižších polohách vyskytuje spolu s príbuzným druhom *R. semicolorata* (Curtis), s ktorým sa v minulosti často zamieňal. Najhojnejšie sa však vyskytuje v podhorských potokoch a riekach (500—900 m). Do vyššie položených tokov zasahuje len ojedinele. Z územia Slovenska sme získali 544 lariev: Revúca, Lubochnianka (Veľká Fatra), Lupčianka, Križianka, Demänovka (Nízke Tatry), Belá, Tichý a Kôprový potok (Tatry).

Rhithrogena iridina carpathica Sowa, (1971)

Syn.: *Rhithrogena picteti carpathica* Sowa, 1971.

R. iridina carpathica je bežne rozšírený druh karpatských potokov a potôčikov (300—1200 m) (Sowa, 1971). Z územia Slovenska ho zaznačili Soldán (1978) a Krno (1978a). V minulosti sa často zamieňal s blízkym príbuzným druhom *R. semicolorata*. *Rhithrogena iridina carpathica* sa najhojnejšie vyskytoval v horských potokoch od 800—1100 m spolu so sprievodnými

druhmi *Rhithrogena hybrida* a *Baetis melanonyx*. Larválny vývoj druhu *R. i. carpathica* je pretiahnutý — na rozdiel od druhu *R. semicolorata* — prakticky na celý rok (K r n o, 1978b). Z územia Slovenska sme získali 634 lariev: Lopušná, Nižný a Vyšný Matejkov, Revúca (Veľká Fatra), Veľký Oružný, Ďurková, Salalínsky potok, Štiavnica (Nízke Tatry), Belá, Kôprový a Tichý potok (Tatry).

S ú h r n

V príspevku uvádzame údaje o rozšírení štyroch faunisticky zaujímavých druhov podeniek (*Ephemeroptera*) zo severného Slovenska — *Caenis beskidensis* S o w a (nový druh pre faunu Československa), *Baetis melanonyx* (Pictet) (nový druh pre faunu Slovenska), *Rhithrogena ferruginea* a *Rhithrogena iridina carpathica* S o w a.

Ďakujem dr. S o w o v i za preurčovanie a potvrdenie správnosti determinácie príslušných druhov.

Došlo 6. 3. 1979

L i t e r a t ú r a

- KRNO, I., 1978a: Dynamika spoločenstiev makrozoobentosu riečky Lupčianky a jej prítokov. Prieb. záv. spr., Bratislava, PFUK, p. 1—22.
- KRNO, I., 1978b: Štruktúra a dynamika spoločenstiev makrozoobentosu riečky Lupčianky a jej prítokov (Nízke Tatry). Kand. diz. práca, Bratislava, PFUK, p. 1—163.
- MÜLLER—LIEBENAU, I., 1969: Revision der europäischer Arten der Gattung *Baetis* Leach 1815 (Insecta, Ephemeroptera). *Gewässer und Abwässer*, 48—49, p. 1—214.
- SOLDÁN, T., 1978: Mayflies (Ephemeroptera) new to the fauna of Czechoslovakia found in 1972—1977. *Acta entomol. bohemoslov.*, 75, p. 319—329.
- SOLDÁN, T., 1980: Faunistic records from Czechoslovakia — Ephemeroptera. *Acta entomol. bohemoslov.*, 77, p. 143.
- SOWA, R., 1971: Sur la taxonomie de *Rhithrogena semicolorata* (Curtis) et de quelques espèces voisines d'Europe continentale (Ephemeroptera: Heptogeniidae). *Rev. suisse Zool.*, 77, p. 895—920.
- SOWA, R., 1973: Taxonomie et écologie de *Caenis beskidensis* sp. n., des Carpates polonaises (Ephemeroptera, Caenidae). *Bull. Acad. Pol. Scie.*, C1, 2, 21, p. 351—355.
- SOWA, R., 1975: Ecology and biogeography of mayflies Ephemeroptera of running waters in the Polish part of the Carpathians. 1. Distribution and quantitative analysis. *Acta hydrobiol.*, 17, 3, p. 223—297.
- THOMAS, A., 1968: Quelques Ecdyonurus et *Rhithrogena* Européens de la collection Navás. *Ann. Limnol.*, 4, p. 209—218.

ВСТРЕЧАЕМОСТЬ НЕКОТОРЫХ ФАУНИСТИЧЕСКИ ИНТЕРЕСНЫХ ВИДОВ ПОДЕНОК (EPHEMEROPTERA) В СЛОВАКИИ

Илья Крно, Павел Деван

Авторы описывают распространение и биологию четырех фаунистически интересных видов поденок (*Ephemeroptera*) из северной области Словакии. *Caenis beskidensis* S o w a —

сем. *Caenidae* (новый вид для фауны ЧССР) является характеристическим видом летнего сообщества поденок подгорных течений, *Baetis melanonyx* (Pictet) — сем. *Baetidae* (новый вид для фауны ССР) является типическим обитателем горных татранских ручьев (850—1300 м). Вид *Rhithrogena ferruginea* Navás — сем. *Heptageniidae* является характеристическим видом подгорных речек и ручьев, в то время как родственный вид *Rhithrogena iridina carpathica* Sowa является самым богатым в горных ручьях (800—1100 м).